

Anna Bergerová (*1930)

„Aj život by som obetovala, len aby aj u nás bolo tak dobre a aby sme boli slobodní.“ Týmito slovami pamätníčka Anna Bergerová vysvetľuje svoj mladický obdiv k sovietskemu Rusku.

Narodila sa v chudobnej obci Habura, ktorá leží v severovýchodnej časti Slovenska a ktorá patrila a stále patrí k najchudobnejším častiam našej krajiny. Príbeh Anny Bergerovej je do veľkej miery aj príbehom celého regiónu severovýchodného Slovenska poznačeného chudobou a vysťahovalectvom. Počas 1. aj 2. svetovej vojny utrpel veľké vojnové škody, keďže tadiaľ prechádzal front. Príbeh pamätníčky sa okrajovo dotýka tiež života rusínskej menšiny na Slovensku, ktorá sa koncentruje práve na severovýchode Slovenska. Je zároveň príbehom odvahy, ktorú Anna Bergerová preukázala počas vojny, keď sa ako mladé, ešte nedospelé, dievča, zapojila do odboja. Počas vojny pomáhala pašovať zbrane aj materiál pre partizánov, neskôr ošetrovala ranených partizánskej skupiny Čapajev. Istý čas sa aj s mamou museli skrývať v horách, po prechode frontu sa vrátili do svojej obce, ktorú našli vypálenú.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Rodina a vystáhovalectvo

Časová dotácia:

2 – 3 vyučovacie hodiny

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

chudoba, migrácia, oral history, príbehy 20. storočia, rodina, vystáhovalectvo, vzťahy v rodine

Ciel:

Pochopiť príčiny vystáhovalectva zo Slovenska v 19. a 20. storočí. Porozumieť vzťahu medzi chudobou a migráciou a identifikovať, ako migrácia ovplyvňuje rodinné vzťahy.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, počítač, internet, dobové fotografie, štatistické údaje

Postup:

1. fáza: Zoznámiť sa s rodinnými vzťahmi a sociálnym zázemím v rodine pamätníčky (časová dotácia ZŠ – 45 minút, SŠ – 25 minút)

- Žiaci si prečítajú príbeh pamätníčky a uvedú rodinné vzťahy a väzby.
- Do pripravenej schémy rodokmeňa zapíšu členov rodiny a uvedú k nim (pokiaľ je to možné z príbehu zistiť) rok narodenia.
- Uvedú, akým spôsobom si rodina zarábala na živobytie. Počas tejto fázy by mali žiaci zistiť, že v rodine chýba otec.
- Učiteľ kladie doplňujúce otázky: Kde je otec? Prečo nežil so svojou rodinou? Kam odišiel? Ako to ovplyvnilo rodinu? Ako to ovplyvnilo pamätníčku? Aká bola úloha žien v rodine?

2. fáza: Zistiť viac informácií o problematike vystáhovalectva zo Slovenska prostredníctvom fotografie (časová dotácia ZŠ – 45 minút, SŠ – 30 minút)

- Žiaci pracujú v 5-členných skupinách. Každá skupina dostane kópiu fotografie. Fotografia je dostupná [TU](#).
- K fotografii dostanú nasledujúce informácie: dátum, miesto vzniku fotografie a meno človeka, ktorý je na fotografii. Rok 1932, Rockefeller Plaza na Manhattane v New York City, Gusti Popovič – na fotografii prvý sprava.
- Ich úlohou bude pomocou internetu zistiť kontext vzniku fotografie, pričom učiteľ kladie tieto otázky: Ako fotografia súvisí so Slovenskom? Za akých okolností vznikla fotografia? Prečo je fotografia slávna? Na akých stránkach ste našli informácie o tejto fotografii? Aké miesto má táto fotografia v popkultúre 20. storočia? Aký bol osud Gustiho Popoviča, ktorý je na fotografii? Prečo Slováci odchádzali za prácou do zahraničia? Aké boli príčiny ich odchodu? Na akých pozíciách Slováci pracovali? Kde bola vstupná brána Slovákov, ale aj iných migrantov prichádzajúcich do USA?

3. fáza: Zistiť informácie o migrácii obyvateľstva zo Slovenska v súčasnosti (časová dotácia ZŠ – 45 minút, SŠ – 30 minút)

- Učiteľ pracuje s dokumentom Konceptia štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026, ktorý je dostupný [TU](#).
- Pomocou jednoduchej prezentácie žiakom vysvetľuje, prečo je pre Slovensko dôležité udržiavať vzťahy so Slovákami žijúcimi v zahraničí. Pomôže mu k tomu úvod vyššie spomínaného dokumentu, kde sú uvedené aj legislatívne rámce tohto vzťahu. Žiakom následne rozdá tabuľku (Konceptia, str. 5), v ktorej sú uvedené počty Slovákov žijúcich v zahraničí.
- Na základe tabuľky žiaci identifikujú, v ktorých krajinách je najviac Slovákov.
- Pokúsia sa odpovedať na nasledujúce otázky: Prečo sú Slováci koncentrovaní práve v týchto krajinách?

(napr. v USA to má historické korene vo vysťahovalectve z 1. polovice 20. storočia) Prečo existuje rozdiel medzi oficiálnymi štatistikami a odhadmi?

- Nasleduje diskusia. Učiteľ kladie tieto otázky: Z akých dôvodov odchádzajú zo Slovenska ľudia v súčasnosti? Máte v rodine niekoho, kto odišiel za prácou do zahraničia? Aký je priemerný vek ľudí, ktorí odchádzajú? Na akých pozíciách ľudia zo Slovenska najčastejšie v zahraničí pracujú?
- Spätná väzba od žiakov: Učiteľ kladie otázky na získanie spätnej väzby od žiakov. Ako súvisel príbeh pamätníčky s fotografiou, ktorú analyzovali? Aké dilemy riešili ľudia, ktorí odchádzali zo Slovenska? Sú dnes tieto dilemy rovnaké?

Aktivita 2: Žena v 1. polovici 20. storočia

Časová dotácia:

1 – 2 vyučovacie hodiny

Cieľová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

emancipácia, každodennosť, oral history, príbehy 20. storočia, vzdelanie, žena

Cieľ:

Pochopiť, ako vojna ovplyvnila život, postavenie a úlohu žien. Porozumieť vzťahu medzi spoločenskými zmenami v 20. storočí a postavením žien.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, počítač, internet, vytlačené fotografie žien z dobových časopisov

Postup:

1. fáza: Zoznámiť sa s príbehom pamätníčky, pričom dôraz kladieme na každodenný život na vidieku v 30. a 40. rokoch z pohľadu ženy. Identifikovať zmeny, ktoré sa udiali po vypuknutí vojny. (časová dotácia ZŠ aj SŠ 20 minút)

- Žiaci si prečítajú príbeh pamätníčky.
- Nasleduje diskusia, v ktorej na základe prečítaného príbehu rekonštruujú, ako podľa nich vyzeral obyčajný deň Anny Bergerovej. Učiteľ kladie otázky: Aké činnosti počas dňa vykonávala? Kedy vstávala? Mohla chodiť do školy? Ako sa zmenil jej život po vypuknutí vojny? Ako vypomáhala partizánom počas vojny? Čo robila Anna po vojne? Ako to ovplyvnilo jej rodinu?
- Diskusiu môžeme oživiť dobovými fotografiami žien, ktoré nájdeme napríklad v časopise Nový svet, dostupnom tu: <http://digitalna.kniznica.info/browse>. Žiakov môžeme upozorniť na rozdiely medzi životným štýlom žien v meste a na vidieku.

2. fáza: Vyhladať informácie o postavení žien na Slovensku na začiatku 20. storočia a následne o ňom diskutovať. (časová dotácia pre ZŠ aj SŠ 20 minút)

- Žiaci pracujú s dobovým prameňom – recenziou knihy Ženy, ktorú v roku 1912 vydala ako svoj debut slovenská spisovateľka Hana Gregorová. Recenzia napísaná ďalšou slovenskou spisovateľkou, Elenou Maróthy Šoltésovou, je dostupná [TU](#).
- Na základe prečítanej recenzie nasleduje diskusia o tom, ako vyzeral život žien na začiatku 20. storočia. Učiteľ kladie otázky: Mohli sa ženy na začiatku 20. storočia vzdelávať? Ako to bolo vnímané v spoločnosti? Prečo bolo pre ženu dôležité, kto bude jej manželom? Kde sa mohli ženy uplatniť? Čo zväčša bolo ich hlavnou náplňou práce?

3. fáza: Zistiť, kedy bolo uzákonené volebné právo žien na Slovensku na základe práce s prameňmi. (časová dotácia ZŠ aj SŠ 15 minút)

- Žiaci budú pracovať s Ústavou z roku 1920 (voľne dostupná na internete), na základe ktorej identifikujú, ako bolo vymedzené volebné právo v Prvej Československej republike.
- Hľadajú odpovede na to, kto mohol voliť a kto mohol byť volený. Aká bola veková hranica voličov? Aké iné vymedzenia týkajúce sa volebného práva ústava vymedzovala? Prečo bolo volebné právo žien na Slovensku prijaté práve v tomto roku?
- Po diskusii na túto tému učiteľ pracuje s údajmi ohľadom prijatia volebného práva pre ženy v iných európskych krajinách. Pripraví si tabuľku krajín v Európe prípadne vo svete s rokom, kedy bolo umožnené volebné právo ženám (tieto údaje sú dostupné na internete).
- Žiakov vyzve k tomu, aby zoradili krajiny zostupne podľa toho, v akej krajine mohli ženy voliť najskôr. Následne ich tipy konfrontuje so skutočnými faktami.
- Spätná väzba od žiakov: Aké bolo postavenie žien na Slovensku v minulosti? Prečo a kedy sa toto postavenie menilo? Sú dnes ženy a muži na Slovensku rovnocenní? Ako žije Anna Bergerová dnes?